

อัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ของ “ชาวชอง” ในประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจตน์จรรย์ อาจไธสง

นายคำรน วังศรี

นายเจิน ผันผาย

นายสุเกียรติ วรรณ

Mr. Tun Pheakdey

Mr. Chum Lay

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวชองในประเทศไทย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในชุมชนของ จัดสนทนากลุ่ม ทำอาหารร่วมกัน ประเมินอัตลักษณ์ส่วนที่เหมือนและแตกต่างกัน ตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวชอง เป็นชนเผ่าโบราณในกลุ่มชาติพันธุ์ ออสโตรเอเชียติก ตระกูลมอญ-เขมร มีการแต่งงานกับชาวข่าและชาวปอร์ในประเทศกัมพูชามาตั้งแต่อดีต กว่า ๒๐๐ ปี

อำเภอและจังหวัดที่ชนเผ่าอาศัยอยู่ ชาวชองอาศัยอยู่กันมากแถบเชิงเขารอยต่อกับประเทศกัมพูชา ประกอบด้วยอำเภอและจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ ๑) จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ อำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอมะขาม อำเภอโป่งน้ำร้อน ๒) จังหวัดตราด ได้แก่ อำเภอบ่อไร่ อำเภอเมือง ๓) จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอท่าตะเกียบ และ ๔) จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์

ภาษา ตระกูลของภาษา ภาษาชองอยู่ในตระกูลภาษามอญ-เขมร กลุ่มภาษาเพียริก เรียกว่า ภาษาชอง ภาษาชองมีภาษาพูดแต่ไม่มีภาษาเขียน

การแต่งกาย ๑) การแต่งกายอยู่บ้าน ผู้หญิงจะนุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนกระบอกหรือเสื้อกั๊ก ใช้ผ้าขาวม้าพาดบ่า สีของผ้าจะเป็นผ้าสีพื้น คือ สีน้ำเงิน สีคราม สีเขียว สีดำ สีกรมท่า ปัจจุบันใส่เสื้อผ้าสี ตามความนิยม ส่วนผู้ชายจะนุ่งโจงกระเบน หากอยู่ที่บ้านมักจะไม่ใส่เสื้อ จะต้องมีผ้าขาวม้าพาดบ่า ไม่นิยมใส่เครื่องประดับ ปัจจุบันอาจจะใส่กางเกงขาก๊วย ผ้าขาวม้าคาดเอวเพื่อให้คล้องตัวและสะดวกสบาย ต่อการทำงาน บางครั้งใส่เสื้อไม่ติดกระดุม ๒) การแต่งกายไปทำบุญหรือออกงาน แต่งตัวเรียบร้อย นิยมเสื้อขาว นุ่งโจงกระเบน

ประเพณี ๑) ประเพณีการทำบุญต่าง ๆ เช่น การแต่งงานแบบภาคัก การเกิด มีการทำางง (การตั้งชื่อเด็ก) การตาย มีการทำเรือหลวง การทำบุญส่งทุ่ง ส่งน้ำ การไหว้ศาล เดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ

มีเครื่องเช่นสำหรับเช่นไหว้บรรพบุรุษหลังจากทำบุญไปแล้ว ๒) ความเชื่อ ชาวขอมมีความเชื่อเรื่องผี มีประเพณีการไหว้ผีหิ้ง ผีโรง ๓) ค่านิยม เมื่อรัฐบาลมีนโยบายการศึกษา พร้อมทั้งมีการคมนาคมที่สะดวกกว่าเดิม ทำให้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนขอมมากขึ้น ทำให้ภาษาขอมนั้นหายไปด้วย

การประกอบอาชีพ ๑) อาชีพในอดีต ดำเนินชีวิตต้องอาศัยป่าเป็นที่หล่อเลี้ยงชีวิต โดยการล่าสัตว์หาของป่า เก็บไม้หอม เร่วหอม กระวาน ตักน้ำมันยาง ๒) อาชีพในปัจจุบัน ชาวขอมต้องหันมาทำสวนผลไม้เลี้ยงสัตว์ ทำนา ทำไร่ และปลูกพืชเศรษฐกิจแทน จนกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น

วิถีชีวิต ๑) อาหาร อาหารคาว ได้แก่ ลูกขี้วัว นมจุก แกงไก่ใส่หยวกกล้วย แกงเผ็ดลูกสำรอง ต้มหมูใส่ยอดเต้าร้าง อาหารหวาน ได้แก่ ขนมปอก ขนมต้มขาว ต้มแดง ขนมควยลิง ขนมปาย ข้าวหลาม ๒) ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านในอดีตมีการร้องเล่นกันสด ๆ แล้วแต่ไหว้พริบปฏิภาณของผู้เล่น มีกลอง กรับ เป็นอุปกรณ์ให้จังหวะ เล่นสะบ้าช่วงสงกรานต์ ๓) สถาปัตยกรรมบ้าน ลักษณะของบ้านเป็นเรือนเครื่องผูก (ไม่ใช่ตะปูแต่จะใช้วิธีการต่อไม้และตอกสลักเพื่อยึดติดกันแล้วใช้เชือกมัดให้ติดกัน) ตัวบ้านแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนด้วยกัน คือส่วนห้องนอน ส่วนนั่งเล่น และชั้นสำหรับรับแขก ไม่มีประตูบ้านที่มิดชิด บันไดบ้านจะมี ๓ ชั้น ๕ ชั้น หรือ ๗ ชั้นเท่านั้น

คำสำคัญ:

(๑) อัตลักษณ์ (๒) สังคม (๓) วัฒนธรรม (๔) ชาวขอม

Social and cultural Identities of the Chong Ethnic in Thailand

Assistant Professor Jetchan Atthaisong

Mr. Kamron Wangsri

Mr. Chen Phanpai

Mr. Sopheak Vann

Mr. Tun Pheakdey

Mr. Chum Lay

Abstract

This paper aims to study the social and cultural identities of the Chong people in Thailand. This descriptive research employed survey research. An in-depth interview was used with key informants in the Chong community to elicit the social and cultural characteristics of the people. A focus group and cooking were organized to evaluate the differences and similarities of identity. The data analysis indicated that the Chong ethnic group is an ancient tribe descended from the Austro-Asiatic ethnic group called Mon-khmer clan whose members married to Samre and Por people in Cambodia ๒๐๐ years ago.

The Chong people have lived at foothills of the Thai-Cambodia border consisting of the following districts and provinces: 1) Chanthaburi Province covering Khao Khitchakut District, Makham District and Pong Nam Ron District: 2) Trat Province covering Bo Rai District and Mueang District: 3) Chachoengsao Province covering Tha Takiap District and: 4) Kanchanaburi Province covering Si Sawat District.

Regarding the language, the Chong language is part of the Mon-Khmer language family in the Pearic language group called Chong language. It has a spoken language but does not have a written language.

The clothing is as follows. 1) Women wear loincloths around their waists when staying at home. They typically wear tops with sleeves or vests to cover their upper body and shoulders. The colors of the fabric are blue, indigo, green, black or navy blue. Nowadays, women wear colored clothing according to popularity and fashion trend. Men wear loincloths to cover their waists. They do not wear shirts when staying at home and cover their shoulders with loincloths.

They do not wear jewelry. Nowadays, men tend to wear trousers and wrap loincloths around their waists because it is flexible and comfortable when working. Sometimes they wear shirts without buttons. 2) The Chong people wear white cloths with loincloths when making merit or attending social events.

The tradition is as follows. 1) The tradition of making merit including wedding ceremony, birth, naming of a child, funeral, house building, farming ceremony, paying homage to the shrine on the third day of the third warning moon are widely followed by the Chong people. Offerings are also made to ancestors after making merit. 2) There is also strong belief in ghosts and sprits and paying respect to the spirits. 3) For the values, as the changes in government educational policies and more convenient transportation have played a greater role in people's lives, the Chong language disappeared.

The occupations are as follows. 1) In the past, the occupations depended on the forests where people would hunt, gather scented wood, cardamoms and extract oil from the rubber trees. 2) Nowadays, the occupations include orchard farming, animal farming, rice farming and economic crops planting rather than being center around the forests, making the Chong people a greater part of urban society.

The lifestyle is as follows. 1) Savory food eaten by the Chong people include chicken curry on banana leaves, red curry and pork soup. 2) Desserts include various boiled sweets, Pai and Khao Laem dessert. 2) In the past, music and song were a focal point of the social lives of the Chong people. The instruments played were dependent on the flair of the individual musicians. Drums and wooden rhythm clappers were central rhythmic instruments in the music. Saba was performed as a prominent part of Songkran Festival (Thai New Year's Day). 3) Traditional dwellings of the Chong people were made of wood. They were built using joinery techniques (nails are not required, latches are used with rope to put all parts together) A typical home is divided into a bedroom, a living area and a guest area. There is no house door that can be entirely closed. The house stairs include only 3, 5 or 7 steps.

Keywords:

(1) Identity (2) Social (3) Culture (4) Chong Ethnic

บทนำ

ของ เป็นคำนามซึ่งเป็นชื่อชนกลุ่มน้อยเผ่าหนึ่งในตระกูลมอญ-เขมร มีมากทางตอนเหนือของจังหวัดจันทบุรี เรียกตัวเองว่า สำเร หรือ ต้าเหรด เขมร เรียกว่า ปอร์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔) ชาวของเป็นคนพื้นเมืองของจังหวัดจันทบุรี อาศัยอยู่ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด และบางส่วนของประเทศกัมพูชา มีลักษณะรูปร่าง ขนบธรรมเนียม ประเพณี และที่สำคัญ คือ มีภาษาพูดเป็นของตนเอง (กรณีการ์ เกนิกันนัท และคณะ, ๒๕๒๒) จากการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาวของของผู้วิจัย (เจตน์จรรย์ อาจโรส) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นต้นมา ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม มีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลจริงต่าง ๆ และพบสิ่งที่น่าสนใจ คือ ชาวของมิได้มีเพียงในจังหวัดจันทบุรีเท่านั้น แต่ยังพบในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย

ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี พบว่าวัดตะเคียนทองถือว่าเป็นวัดเก่าแก่และศูนย์รวมของชาวของตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ตำบลตะเคียนทองเป็นแหล่งที่ยังมีคนของอาศัยอยู่มากที่สุดในประเทศไทย และยังคงพูดภาษาของ มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตนเอง (เจตน์จรรย์ อาจโรส และคณะ, ๒๕๕๑) ปัจจุบันมีนักเรียนนักศึกษาและผู้สนใจจำนวนมากที่เข้ามาศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับของ จึงมีการพัฒนาแบบเรียนภาษาของขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนให้นักเรียน และผู้ที่สนใจศึกษาภาษาของ ปัจจุบันพิมพ์เป็นครั้งที่ ๓ (เจตน์จรรย์ อาจโรส และคณะ, ๒๕๕๖)

จังหวัดตราด พบว่ายังมีชาวของอยู่ที่อำเภอบ่อไร่ เช่น ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด “ชาวของ” ถูกเรียกว่า “ซำแระ ซำเร สำเหร่” (Samrae, Samre, Samree) เนื่องจากมีรูปลักษณะต่างจากชาวของโดยทั่วไป กล่าวคือ มีผิวคล้ำ ตาโต ผมหยิกหยักศก ในสมัยก่อนเมื่อยังไม่มีการกำหนดเขตประเทศที่แน่นอน ประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนจึงข้ามไปมาหาสู่ระหว่างกันโดยมีญาติอยู่ทั้งสองฝั่ง แต่บางช่วงที่มีความผันผวนทางการเมืองและรัฐบาลส่วนกลางออกนโยบายให้ปิดพรมแดน ทำให้ประชากรที่เคยไปมาหาสู่กันต้องถูกปิดกั้นไปด้วย แต่เดิมชาวของมีภาษาพูดและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ผลจากนโยบายของรัฐ บางช่วงบางตอน ทำให้ชาวของต้องปกปิดรากเหง้าของตนเอง ด้วยเกรงว่าจะถูกเข้าใจผิดว่าเป็นชาวเขมร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บรรพบุรุษชาวของพยายามไม่สื่อสารกับลูกหลานด้วยภาษาของ เป็นผลให้ภาษาของและประเพณีบางอย่างต้องเลือนหายไป ประกอบกับเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อีกครั้ง เมื่อมีชาวเขมร ชาวลาว ชาวไทยอีสาน อพยพเข้ามาเสี่ยงโชคขุดพลอยเกิดการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์กัน เป็นผลให้มีการผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลายตั้งนั้น เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวของบ้านช้างทูน จึงมีความแตกต่างจากชาวของในท้องถิ่นอื่น ๆ โดยเฉพาะลักษณะพิธีกรรมการทรงผีบรรพบุรุษที่ประกอบด้วยพิธีทรงผีหิ้งของชาวของดั้งเดิม พิธีทรงผีเทวดาของชาวของเชื้อสายลาว พิธีทรงผีละมดของชาวของเชื้อสายเขมร เป็นต้น ซึ่งยังคงถือปฏิบัติสืบมาให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน (ณิศรา กายราศ และคณะ, ๒๕๖๐) จากการสำรวจเบื้องต้นของคณะผู้วิจัยที่ชุมชนของบ้านช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด พบว่า มีการจัดตั้งนิเวศน์พิพิธภัณฑ์ โดยมีการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ของได้เป็นอย่างดี แต่อัตลักษณ์ด้านภาษา ได้สูญหายไป คงเหลือแต่ร่องรอยของอัตลักษณ์ ด้านความเชื่อและประเพณี เมื่อสอบถามพบว่า มีต้นตระกูลเป็นชาวซอ-ซาร์ ประเทศกัมพูชา

นอกจากนี้ยังพบว่า มีชาวซออาศัยอยู่ใน อำเภอสรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้เมื่อศึกษา ตามประวัติศาสตร์ พบว่า ชาวซอมีส่วนร่วม กู้ชาติกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เนื่องจาก ชาวซอมีภูมิปัญญาด้านการรักษาโรค การทำน้ำมัน ยาง และเทือกเขาตะเคียนทอง มีไม้ตะเคียนทอง ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำหรับการทำเรือเป็นจำนวนมาก มีหลักฐานว่ามีการขนส่งทางน้ำในสมัยโบราณ เพราะมีการพบเรือโบราณและนำมาไว้ที่วัดตะเคียนทอง ๒ ลำ (เจตนารักษ์ อาจโธสง และคณะ, ๒๕๕๑) ในวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๕ มีการพบเรือลำที่ ๓ และนำมาไว้ที่วัดตะเคียนทอง ดังนั้นจึงมีความ เป็นไปได้ที่ชาวซอได้เดินทางไปร่วมกู้ชาติและมี ครอบครัวอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี

สำหรับชาวซอในต่างประเทศ ตาม ประวัติศาสตร์ที่สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ ได้บันทึกไว้ว่า พระยาตรังได้ตรวจเขตท้องที่อำเภอ ท่าหลวง จนถึงพรมแดนเมืองพระตะบอง มีกลุ่ม ชาติพันธุ์ของผู้คนแถบนี้ ดังนี้ ตำบลซึ่งต่อเขตแดน กับพระตะบองนั้น ราษฎรชาวบ้านเป็นพวกกัมพูชา ทั้งสิ้น ตำบลซึ่งต่อกับเมืองปราจีนบุรี เป็นลาวบ้าง ซองบ้าง กัมพูชาบ้าง ตำบลทับไทรนั้นเป็นพวกของ ทั้งสิ้น (จดหมายเหตุแห่งชาติ, ๑๒๗) แสดงให้เห็นว่า ในเขตชายแดนไทย-กัมพูชา นั้นมีคนของอาศัยอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่า มีชาวซออาศัยอยู่แถบชายแดน ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาที่ยังคงพูดภาษา ซอง และมีวัฒนธรรมของชาวซอให้เห็นอยู่ ดังที่ Erik Seidenfaden (1938) ได้กล่าวถึงคนพื้นเมือง ของกัมพูชาว่าประกอบด้วย ชาวกัมพูชา (Khmer)

ชาวซาร์ (Samrae) ชาวกูย (Kui) และชาวซอง (Chong) ทั้งนี้ชาวซาร์ มีภาษาพูดเป็นของตนเอง (Franklin E. Huffman, ๑๙๗๐) เช่นเดียวกับ ชาวซอง สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าชาวซองในประเทศไทย และชาวซาร์ในประเทศกัมพูชามีความสัมพันธ์กัน ตั้งแต่อดีตสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน มีการติดต่อกัน ทางเครือญาติและมีการติดต่อค้าขายกันอย่าง แน่นแฟ้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่สำรวจ ข้อมูลในทุกอำเภอของประเทศกัมพูชาที่มีชายแดน ติดกับภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ไม่พบว่า มีอัตลักษณ์ คือ ภาษาพูด การแต่งกาย สถาปัตยกรรม บ้านของ ดนตรี ความเชื่อและประเพณี ที่มีลักษณะ ไกล่เคียงกับชาวซองในอำเภอเขาชะเมา จังหวัด จันทบุรี (จากการสำรวจของคณะผู้วิจัยในทุกตำบล ที่มีชายแดนติดต่อกันระหว่างไทย-กัมพูชา) ยกเว้น ที่อำเภอชำไลต์ จังหวัดพระตะบอง มีการสร้างบ้าน แบบชาวซอในประเทศไทยที่จังหวัดพระตะบอง (ก่อนปี ค.ศ. ๑๙๖๐ เป็นจังหวัดไพลิน มีการ เปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาล และให้มีการ ย้ายชาวซอมาอาศัยอยู่รวมกันที่อำเภอชำไลต์) ประเทศกัมพูชา ที่ยังคงมีเหลืออยู่ประมาณ ๑๕๙ ครอบครัวที่ยังเป็นคนซอง แต่อาจมีการสร้าง บ้านในรูปลักษณะที่มีความแข็งแรงทนทานมากขึ้น แต่โครงสร้างยังเป็นสถาปัตยกรรมแบบซอง จึงเป็น ความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ของที่กำลังจะหายไปจากโลกนี้ ดังนั้นเพื่อเป็นการ อนุรักษ์ อัตลักษณ์ ทางสังคมและวัฒนธรรม “ชาวซอง” คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอัตลักษณ์ ทางสังคมและวัฒนธรรม “ชาวซอง” ที่อาศัยอยู่ใน ประเทศไทย เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของชนซองใน แต่ละจังหวัดของประเทศไทยและนำไปสู่การสร้าง ความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้องต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม
ของชาวชองในประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

๑. ประเภทการวิจัย

สภาวะที่วิจัย : เป็นการศึกษาในสภาวะ
ธรรมชาติ โดยการสำรวจภาคสนาม (Field Survey)
ประเภทของสิ่งที่ต้องการวิจัย ประกอบด้วย

๑.๑) บุคลากรศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัย
ใช้เกณฑ์ด้านความเป็นผู้มึนคืความรู้ฝังลึก
(Tacit Knowledge) ในด้านนั้น ๆ โดยเลือกศึกษา
จากประชากร คื ผู้นำชุมชน ผู้สืบทอดการประกอบ
พิธีกรรมจากบรรพบุรุษ ผู้มีประสบการณ์ตรง
ในด้านนั้น ๆ และผู้ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมชอง
ในประเทศไทยเลือกศึกษาชนเผ่าชอง

๑.๒) องค์กรการศึกษาคั้งนี้ศึกษาจาก
องค์กรทางสังคม คื หมู่บ้านที่มีชาวชองอาศัยอยู่

๑.๓) เขตพื้นที่การศึกษา คณะผู้วิจัย
ใช้เกณฑ์ด้านอัตลักษณ์ของชาวชองเพื่อพิจารณา
หากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะเหมือนชาวชองมากที่สุด
หลังจากทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
การศึกษาแผนที่ และการสัมภาษณ์เบื้องต้น พบว่า
มีกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวมากที่สุดในจังหวัดจันทบุรี
จึงเลือกตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก
จังหวัดจันทบุรี และหมู่บ้านวังกระแพร อำเภอ
โป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี เป็นหลัก แล้วใช้เทคนิค
Snow Balls พบว่า มีชาวชองแต่งงานกับชาวชอง
ที่หมู่บ้านวังกระแพร จึงเพิ่มการศึกษาที่อำเภอบ่อไร่
จังหวัดตราด อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา
เพราะมีญาติอยู่ที่อำเภอมะขาม (อำเภอเขาฉิมชุก
เดิมอยู่ในอำเภอมะขาม) จังหวัดจันทบุรี และอำเภอ
ศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี (ชาวชองในอำเภอเขา

ฉิมชุกเคยร่วมรบกับสมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช)

ระดับของหน่วยวิเคราะห์ : เป็นการวิจัย
ระดับจุลภาค (Micro Level) เพื่อหาปรากฏการณ์
ที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวชองที่โดดเด่น ได้แก่
กลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอและจังหวัดที่ชนเผ่าอาศัยอยู่
ภาษา การแต่งกาย ประเพณี (ประเพณีต่าง ๆ
ความเชื่อ และค่านิยม) การประกอบอาชีพ และ
วิถีชีวิต (อาหาร ดนตรี และสถาปัตยกรรม)

ผู้กระทำการวิจัย : ในการดำเนินการวิจัย
คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันกระทำการวิจัยกับปราชญ์
ท้องถิ่น และชาวบ้านในตำบลตะเคียนทอง
โดยวางแผนการวิจัยร่วมกันและดำเนินการวิจัย
แบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ความลึก ความกว้าง
ของข้อมูล : การศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
(Qualitative Research) ความลึกของข้อมูลเป็น
องค์ประกอบที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวชอง
ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอและจังหวัดที่ชนเผ่า
อาศัยอยู่ ภาษา สถาปัตยกรรม การแต่งกาย
ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และการประกอบอาชีพ

๒. วิธีการเก็บข้อมูล

๒.๑) ลักษณะของข้อมูลที่จัดเก็บ

๒.๑.๑) ข้อมูลทุติยภูมิ คณะผู้วิจัย
เก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการศึกษาค้นคว้า
และรวบรวมจาก หนังสือ เอกสาร บทความ วารสาร
งานวิจัยและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวชอง
เพื่อประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เหล่านี้มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

๒.๑.๒) ข้อมูลปฐมภูมิ คณะผู้วิจัย
เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้เทคนิค Snow Balls
เพื่อค้นหาปราชญ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ
โดยตรง สํารวจพื้นที่เบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์
ตระกูลของภาษา อำเภอและจังหวัดที่ชนเผ่าอาศัยอยู่

ภาษา สถาปัตยกรรมบ้าน การแต่งกาย ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม ในประเทศไทยศึกษาจากอำเภอเขาคิชฌกูฏ พบว่ามีญาติอยู่ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จึงทำการศึกษาที่อำเภอโป่งน้ำร้อนจังหวัดจันทบุรี จึงทำให้ทราบว่ายังมีชาวของอาศัยอยู่ที่อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด อำเภอเมืองและอำเภอแก่ง จังหวัดระยอง อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมถึงอำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี คณะผู้วิจัยจึงเพิ่มพื้นที่ในการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในประเทศไทย ดังที่ปรากฏในทงถิ่นให้ข้อมูล

๒.๒) วิธีดำเนินการวิจัย

๒.๒.๑) แบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา หรือเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Studies) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในชุมชนของ

๒.๒.๒) วิธีการดำเนินการ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวของ นำมาทำเป็นโครงร่างเพื่อนำมาเป็นแบบฟอร์มการสัมภาษณ์ และหัวข้อการสนทนากลุ่ม

- สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (๑) Mind Mapping สำหรับการสนทนากลุ่ม อัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมกันของชาวของแต่ละพื้นที่ (๒) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ตระกูลของภาษา อำเภอและจังหวัดที่ชนเผ่าอาศัยอยู่ ภาษา สถาปัตยกรรมบ้าน การแต่งกาย ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน ความเชื่อ

ประเพณี และค่านิยม (๓) ภาพประกอบคำถามเกี่ยวกับ อวัยวะภายนอกของคน สัตว์ต่าง ๆ ตัวอย่างบ้าน ภาพต้นไม้ นาฬิกาแสดงเวลา (เปรียบเทียบภาษาในลักษณะ Historical-Comparative Linguistics โดยใช้แนวคิดจาก Swadesh List) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับคำศัพท์ของภาษาของแต่ละพื้นที่ (๔) แบบเรียนภาษาของ เพื่อใช้เป็นสื่อสำหรับสอบถามเกี่ยวกับคำศัพท์ของแต่ละภาษา

- สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้นำของชนเผ่าของหรือหัวหน้าชุมชนของในหมู่บ้านนั้น ๆ ตามแบบฟอร์มการสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมไว้

- จัดการสนทนากลุ่ม

- จัดกิจกรรมการ

ประกอบอาหารร่วมกันของแต่ละตำบลเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านอาหาร ในงานราชมงคลรักษ์เหลืองจันทวันดอกไม้บาน ครั้งที่ ๑๖

- ประเมินอัตลักษณ์ส่วนที่เหมือนกันและส่วนที่ต่างกันตามถิ่นที่อยู่

- ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการทวนสอบเทียบอย่างน้อย ๓ แหล่งข้อมูล ได้แก่ (๑) สอบถามเพิ่มเติมจากชาวของ (๒) ศึกษาเพิ่มเติมอย่างละเอียดถี่ถ้วนจากวรรณกรรมที่ผ่านมา สอบถามปรากฏทงถิ่นเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของคณะผู้วิจัยเอง ซึ่งขั้นวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามคณะผู้วิจัยใช้วิธีการผสมผสานหลายเทคนิควิธีด้วยกัน คือ การตีความสร้างข้อสรุปตามปรากฏการณ์ที่เห็น และการจำแนกชนิดของข้อมูลในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ตามเนื้อหาเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ความสม่ำเสมอของการเกิดข้อมูลชนิดต่าง ๆ แล้วนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการอธิบายสาเหตุของการเกิดปรากฏการณ์ (๓) วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารเบื้องต้น โดยยึดเนื้อหาของข้อมูลเป็นเกณฑ์

- ตรวจสอบความถูกต้อง
 - จัดพิมพ์รูปเล่ม
 - ตรวจสอบความ
 เรียบร้อย
 สมบูรณ์

๒.๒.๓) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการ วิเคราะห์ในรูปแบบของการพรรณนา

ผลการวิจัย

๑. กลุ่มชาติพันธุ์

ชาติพันธุ์ชาวของ เป็นชนเผ่าโบราณ ในกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic) ตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) พบว่าชาวของ ในประเทศไทยมีการแต่งงานกับชาวข่าและ ชาวปอร์ในประเทศกัมพูชามาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะ ชาวของและชาวข่าเริ่มมีการแต่งงานมาแล้วอย่างน้อย ๕ ชั่วอายุคน

๒. อำเภอและจังหวัดที่ชนเผ่าอาศัยอยู่ ชาวของอาศัยอยู่กันมากแถบเชิงเขารอยต่อกับ ประเทศกัมพูชา ประกอบด้วยอำเภอและจังหวัด ต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑) จังหวัดจันทบุรี ๑) อำเภอ เขาคิชฌกูฏ หมู่ที่ ๑-๖ และหมู่ที่ ๘ บ้านคลองน้ำ เป็น ตำบลตะเคียนทอง บ้านคลองพลู ตำบล คลองพลู บ้านจันทเขลม ตำบลจันทเขลม บ้านกระทิง (ใกล้น้ำตกกระทิง) บ้านทุ่งดาอิน ตำบลพลวง บ้านทุ่งสะพาน ตำบลชากไทย อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เป็นอำเภอเขาคิชฌกูฏ ที่มีคนของ มากที่สุดในประเทศไทย และยังคงพูดภาษาของได้

รวมถึงยังมีการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีการอนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนเอง ๒) อำเภอมะขาม บ้านวังข้าม บ้านปึก ตำบลปลั้ว อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ๓) อำเภอโป่งน้ำร้อน หมู่ที่ ๒ บ้านวังกระแพร ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ชาวของบ้านวังกระแพร เรียกว่า ของหล่อ เพราะ ชอบลงท้ายด้วยคำว่า หล่อ พบสิ่งที่น่าสนใจ

๒.๑.๑) ประชากรชาวบ้าน คือ

- ยายลิ้ม (นามสกุลเดิม พลรักษ์) พุทธเววัน อายุ ๘๕ ปี (เป็นบุตรของ ยายผลิ ปู่ชื่อตาทอก ย่าชื่อยารอด) ยายลิ้มแต่งงาน กับตาหี (ชื่อกัมพูชา นายเขยหรือนายหี เปลี่ยน ชื่อเป็นตาทิม) เป็นหมอยาชาวกัมพูชา มาจากอำเภอ ชำโลต จังหวัดพระตะบอง เป็นพี่ชายของ นายเรืองเชิด ควาย แต่เสียชีวิตแล้วในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ยายลิ้มและตาทิมมีบุตร ๑๓ คน หญิง ๓ คน ชาย ๑๐ คน ยังมีชีวิตอยู่ ๔ คน หญิง ๑ คน ชาย ๓ คน ลูกชายชื่อตาตี๋ สามารถรักษาโรคเรื้อรังและ โรคต่าง ๆ ได้ โดยใช้สมุนไพรเรียนจากบิดา คือ ตาทิม ส่วนยายลิ้ม สามารถบูรณได้ (บูรณ คือ การถามอาการเจ็บไข้ได้ป่วยซึ่งเป็นความเชื่อ) โดยเรียนกับสุริยคราส เมื่ออายุ ๑๓ ปี นำข้าวสาร มาใส่เงิน ๑ บาท ทำพิธีขอเรียน

- ยายนวล แพงาม อายุ ๗๔ ปี (สามีของยายนวลเป็นน้องของพ่อป่าชุมพร)
 - ป่าชุมพร แพงาม อายุ ๕๔ ปี

- นางเล็ก แม่ชื่อเลียน พ่อชื่อประเสริฐ พรพิจิตร ทวดชื่อตาเสา ยายสุข เล่าว่าที่ทุ่งกร่าง หนองจิก (กะตัก) ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ยังมีคนของอยู่

๒.๑.๒) อาหารของ ลูกขิว นมจุก เน้นอาหารจากป่าเป็นสำคัญ แกงผักทอง แกงไก่

ข้าวจ้าว ได้แก่ ข้าวนางขาว นางกลาง ข้าวด่าง ข้าวท้องถิ่น เป็นข้าวไร่ กินยอดจิก คนชอบเรียกว่า กะดัก อาหารหวาน ได้แก่ ขนมป็อก ขนมต้มขาว ต้มแดง ขนมควยลิง

๒.๑.๓) บ้านของ ปัจจุบันบ้านของ ยังคงเหลือน้อยมาก พบว่า บ้านที่เคยมีในปี ๒๕๕๗ ถูกรื้อถอนไปแล้ว เหลือสภาพบ้านที่มีลักษณะ คล้ายบ้านของที่สุด เพียง ๒ หลัง

๒.๑.๔) การนับเลข นับเช่นเดียวกับคนของในอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

๒.๑.๕) การละเล่น สะบ้า ต่อโก่

๒.๑.๖) การแต่งงาน ทำปริมณอกบ้าน มีกาตักโดยการสวมเขาควาย

๒.๑.๗) ความเชื่อ

- ความเชื่อ เรื่องผี ถ้าแต่งงานไม่ถูกต้อง เรียกว่า ผิดมูจ (ผิดผี) มีการไหว้บรรพบุรุษ อันแก่ โขเม่อ ดุง ๑ คู่ บายศรี ๑ คู่ มีกระบุงขวัญ มีไก่ พลูหมาก มีกรวย ขวานลู (กะตาล) ไก่ที่ยังมีชีวิต ๒ ตัว ตัวเมีย ๑ ตัว ตัวผู้ ๑ ตัว เพื่อเสี้ยมทาย

- การละเล่น ร้องเพลง ยันแย มีความอ่อนน้อมต่อบรรพบุรุษ การเซ่นไหว้ ต้องครบ

- การตาย หากฐานะดี จะทำเรือนหลวง

- ทำบุญส่งทุ่งเดือน ๕ หลังสงกรานต์ สรงน้ำพระข้างคลอง (ส่งน้ำ)

๒.๒) จังหวัดตราด ๑) อำเภอบ่อไร่ หมู่ที่ ๓ บ้านคลองแสง หมู่ที่ ๖ บ้านปะเดา และ หมู่ที่ ๑ บ้านด่านชุมพล ตำบลด่านชุมพล อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด หมู่ที่ ๒ บ้านช้างทูน หมู่ที่ ๕ บ้านหนองไม้หอม ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด หมู่ที่ ๓ บ้านมะม่วง ตำบลนนทรีย์

อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ๒) อำเภอเมืองหมู่ที่ ๓ บ้านสะพานหิน และ หมู่ที่ ๘ บ้านท่าเส้น ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมือง จังหวัดตราด พบสิ่งที่น่าสนใจดังนี้

๒.๒.๑) ประชาชนชาวบ้าน คือยายทอง ไชยมาศ อายุ ๘๓ ปี เกิดวันจันทร์ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นหมอต่อกระดุก ยายทองเรียนจากลุงเนียน (พี่ชายของยายทอง) ลุงเนียนเรียนจากพี่ชายคือ ลุงแพร (พี่ชายของยายทอง) ลุงแพรเรียนจากปู่บุญ การรักษา ด้วยการฟัน ได้แก่ การฟันงู ปลาตุ๊กจ้อ การขอเรียน ยายทอง เรียนการฟันจากตาสุทธิ หาญพัด (ปู่ชื่อพัด) เป็นหมอเป่า โดยยายทองได้สอนการฟันให้แก่ลูกสาว คือ คุณเตย อายุ ๔๖ ปี

๒.๒.๒) อาหารของลูกชิว นุ่มจุก เน้นอาหารจากป่าเป็นสำคัญ แกงไก่ใส่หยวกกล้วย แกงเผ็ดลูกสำรอง ต้มหมูใส่ยอดเต้าร้าง อาหารหวาน ได้แก่ ขนมเทียน ขนมปาย ข้าวเหนียวมูน ขนมตะอ้อยหรือขนมเล็บมือนาง ข้าวต้มมัด

๒.๒.๓) บ้านของ ปัจจุบัน บ้านของยังคงเหลือน้อยมาก พบว่า เหลือสภาพบ้านที่มีลักษณะคล้ายบ้านของที่สุด คือ บ้านของนายฉุน เอกนิกร ๕๔ หมู่ที่ ๖ บ้านปะเดา ตำบลด่านชุมพล อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด (สำรวจเมื่อ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๐)

๒.๒.๔) การนับเลข นับเช่นเดียวกับคนของในอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

๒.๒.๕) การละเล่น สะบ้า

๒.๒.๖) การแต่งงาน ทำปริมณอกบ้าน มีกาตัก โดยการสวมเขาควาย (วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙) มีการแต่งงานหลานของนายสมชาย เป็รื่องเวช เป็นการแต่งงานแบบกาตัก ส่วนการเกิดจะมีการทำง่าง (การตั้งชื่อเด็ก)

๒.๒.๗) ความเชื่อ

- ความเชื่อเรื่องผีมีการไหว้ผีหิ้งเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐ ณ บ้านช่างทูน
- การละเล่น การเช่นไหว้บรรพบุรุษ ด้วยการละเล่นผีหิ้ง ที่บ้านช่างทูน
- การตาย หากฐานะดีจะทำเรือนหลวง
- ทำบุญส่งทุ่ง

๒.๓) จังหวัดฉะเชิงเทรา ในอำเภอท่าตะเกียบ หมู่ที่ ๑ บ้านกรอกสะแก ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา หมู่ที่ ๒ บ้านท่าคาน หมู่ที่ ๓ บ้านทุ่งยายชี และหมู่ที่ ๔ บ้านท่ากลอย ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

๒.๓.๑) หมู่ที่ ๑ บ้านกรอกสะแก ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มาของชื่อหมู่บ้านแห่งนี้ เนื่องจากที่ตั้งเดิมของหมู่บ้านอยู่ในดงสะแก และเป็นหมู่บ้านสุดท้ายก่อนเข้าป่าลึก จึงเรียกว่า “บ้านกรอกสะแก” เลยจากหมู่บ้านแห่งนี้ไปจะเป็นพื้นที่ป่าดงดิบต่อเนื่องไปถึงชายเขตหมู่บ้านของจังหวัดจันทบุรี ถือเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมอีกแห่งหนึ่งของชุมชนบ้านป่า ตั้งอยู่ริมฝั่งขวาของคลองตะเกรา (คลองสาขาคลองสียัด) ในอดีตชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่บ้านกรอกสะแก ถูกคนลาวในพื้นที่เรียกว่า “ไทยซอง” มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและพอเพียง ทำนาเก็บข้าวไว้กิน หาอยู่หากินจากป่าโดยเจาะน้ำมันยาง เก็บของป่า เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่จำเป็นต่อชีวิต ซึ่งชาวบ้านผลิตเองไม่ได้ เช่น เกลือ เป็นชุมชนดั้งเดิม ไม่เคยปรากฏเรื่องเล่าที่มีการอพยพหนีตายเมื่อครั้งโรคฝีดาษ หรือห่าระบาด (วิบูลย์ เข้มเฉลิม และคณะ, ๒๕๔๖) มีประเพณีการไหว้ศาลเจ้าพ่อเขากา

เดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ หน้าเขื่อนสียัด หมอทำพิธีคือ หมอทอง มีการเผาข้าวหลามในตอนเย็น ๒ ค่ำ แล้วนำไปไหว้ศาลในวัน ๓ ค่ำ โดยจะต้องมีการตัดไม้เป็นท่อน ๆ เท่ากับจำนวนคน จำนวนสัตว์ใหญ่จำนวนรถ เรียกว่า “หักคะแนน” ทั้งนี้ศาลเจ้าพ่อเขากาใหญ่จะอยู่ที่หน้าเขื่อนสียัด ส่วนศาลเล็กจะอยู่ที่หมู่ที่ ๑ บ้านกรอกสะแก ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๑๖๐ ประเพณีการไหว้ผีตารोट ซึ่งเป็นการไหว้ผีบรรพบุรุษสำหรับบ้านกรอกสะแก ที่มีลูกสาวและเป็นโสด (ต้องไม่มีลูกติดก่อนแต่งงาน) จะต้องทำพิธีนี้โดยเชื่อว่า ถ้าไม่ไหว้จะไม่มีลูก หรือท้องแต่ไม่คลอดหรือคลอดแล้วแท้งลูก มีการเล่นสะบ้า โดยเก็บลูกสะบ้าจากชายคลองมาเล่นสะบ้า โดยตั้งลูกสะบ้าไว้ที่พื้นระยะห่างประมาณ ๒.๕ เมตร แล้วนำสะบ้าอีกลูกมาตั้งบนเข่าแล้วตีด้วยไม้ให้กระเด็นไปลูกลูกที่ตั้งไว้บนพื้น ถ้าสามารถตีลูกและล้มถือว่าชนะ ในอดีตอาชีพที่สำคัญ คือ การทำนา แต่เมื่อเกิดน้ำท่วมบริเวณเขื่อนสียัด จึงมีการอพยพขึ้นมาอยู่ที่หมู่ที่ ๑ ปัจจุบันเปลี่ยนอาชีพมารับจ้าง กรีดยาง ทำไร่ สับประด

๒.๓.๒) หมู่ที่ ๑ บ้านวังวุ้ง ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

๒.๓.๓) หมู่ที่ ๒ บ้านท่าคาน (คลานเขียนเพี้ยนเป็นคาน) ชาวบ้านท่าคาน ส่วนใหญ่เป็นชาวของ หนุ่มสาวจะไม่แต่งงานกันเองในกลุ่มเครือญาติ ลูกหลานของในวันนี้จึงผสมผสานกันหลากหลายชาติพันธุ์และวัฒนธรรม หากแต่ยังคงเอกลักษณ์ของตนเองเอาไว้ ซึ่งมีสำเนียงคล้ายของที่จันทบุรี อีกทั้งยังมีความเชื่อเรื่องผี มีเจ้าจำใหญ่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานบุญขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ (งานไหว้เจ้าพ่อเขากา) อีกทั้งในด้านพิธีกรรมบางอย่างที่สามารถบ่งบอกถึงเชื้อสายความเป็นของ

เช่น การแต่งงานจะมีการเลี้ยง “ผีตาร้อต” โดยยายก่อนเป็นผู้รำ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น นางบุญธรรม เมืองแก้ว อายุ ๗๙ ปี เป็นผู้สืบทอด การรำไหว้ผีตาร้อตจากยายก่อน เล่าว่าแม่เป็นคน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี แต่ปู่ตายมาจาก จังหวัดจันทบุรี ไม่ทราบอำเภอ มีการละเล่นสะบ้า ในวันสงกรานต์ ปู่ตายมาจากจันทบุรี ในหมู่บ้านท่าคานมีประชากร ๕๐๐ คน ประมาณ ร้อยละ ๕๐ ของประชากรเป็นไทซอง การรักษาโรค มีการรักษาแบบโบราณ คือ การพ่นฝู สิวัด โดยหมอ คือ นายสวัสดิ์ ขนานแข็ง นอกจากนี้ นายรวัย รวิวงศ์ อายุ ๕๘ ปี เล่าว่า ตายมาจากอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยหนีทัพมาจากจันทบุรี สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แม่มาเกิดที่บ้านท่าคาน ปัจจุบันยังคงมีการไปมาหาสู่กันอยู่โดยมีญาติที่ จังหวัดจันทบุรีชื่อ นายเงิน ไม่ทราบนามสกุล

๒.๓.๔) หมู่ที่ ๓ บ้านทุ่งยายชี ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัด ฉะเชิงเทรา เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๖ คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งรกรากที่นี่เป็น กลุ่มที่อพยพพร้อมกับกองทัพพระเจ้าตากสิน มหาราช เมื่อเห็นความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่นี้ จึง ตัดสินใจตั้งถิ่นฐานที่บ้านทุ่งยายชีแห่งนี้ ลักษณะการ ตั้งบ้านเรือนของชาวบ้าน มีลักษณะดังนี้ แบบที่ ๑ คือ อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน ชาวบ้านชุมชนดั้งเดิม แบบที่ ๒ เป็นการปลูกบ้านกระจายออกไปตามเส้นทาง คมนาคมและพื้นที่ทำกิน พื้นที่ทำกินส่วนใหญ่ของ ชาวบ้านยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้ชาวบ้านขาดความ มั่นคง และหลักประกันของครอบครัว พื้นที่ป่าไม้ ที่อุดมสมบูรณ์ได้มีจำนวนลดลง เพราะถูกถาง ทำเป็นไร่มัน ไร่อ้อย ปัจจุบันคงเหลือ ๒๐ ไร่ เป็นป่าชุมชนของวัด

๒.๓.๕) หมู่ที่ ๔ บ้านท่ากลอย ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัด ฉะเชิงเทรา กลุ่มชาติพันธุ์ ในบ้านท่ากลอย มี ๒ กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มเชื้อสายชอง (คนท้องถิ่น เรียกว่า ไทชอง) ที่อพยพหนีจากการระบอบของ โรคห้า (อหิวาตกโรค) ออกมาจากบ้านท่าตะเียบ ส่วนใหญ่ตั้งบ้านอยู่ฝั่งขวาของคลองสี่ยัด อีก กลุ่มหนึ่งคือ เชื้อสายลาวพวนที่พากันหนีการเกณฑ์ ทหารเพื่อนำไปเป็นกำลังสำคัญในเมืองหลวง ซึ่ง ชาวบ้านเรียกว่า “ทหารแซนดำ” มาจากบ้านโคก-หนองแสง อำเภอพนมสารคาม เลือกตั้งบ้าน อยู่ฝั่งซ้ายของคลองสี่ยัด เป็นที่เรียกติดปากว่า “ลาวฝั่งซ้าย ชองฝั่งขวา” สันนิษฐานได้ว่า ชอง น่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านป่า ต้นน้ำคลองระบม-สี่ยัด มานานแล้ว และเป็นชาติพันธุ์เดียวกับชอง ภาคตะวันออก ที่มีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน ตั้งแต่ สมัยขอม หรือจามมีอำนาจ และขับไล่พวกชอง เข้าป่าลึกมาอยู่ในพื้นที่นี้ กระจายอยู่ตามลำคลอง ระบม-สี่ยัดเป็นชุมชนเล็ก ๆ คาดว่าชาวชองน่าจะ อพยพเข้ามาในพื้นที่นี้อีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ ๕ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๖ – ๒๔๔๗ เมื่อเมืองจันทบุรี ได้ถูกฝรั่งเศสยึดครองอยู่เป็นเวลา ๑๒ ปี ช่วงเวลานั้นฝรั่งเศสได้ส่งคนมาขุดหาทองที่เขามหาสะด้า (เขามหาสด้า คงการเขียนตามจดหมายเหตุ ในชุมชน ดั้งเดิมชาวบ้านเรียกว่า “เขาหัสสะด้า” แต่เมื่อ มีการขุดหาแร่ทอง จึงเรียกว่า “เขาบ่อทอง” ปัจจุบัน เป็นพื้นที่รอยต่อระหว่าง อำเภอท่าตะเียบ จังหวัด ฉะเชิงเทรา กับอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี และอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี มีชื่อเรียกว่า “เขาอ่างฤๅไน”) ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของคลองระบม-สี่ยัด มีการเกณฑ์แรงงานชนพื้นเมืองมาจากจันทบุรี เพื่อมาขุดทองด้วย คาดว่าน่าจะมีชาวชองรวมอยู่ด้วย

๒.๔) จังหวัดกาญจนบุรี ในอำเภอศรีสวัสดิ์ หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่งนา ตำบลหนองเป็ด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ภาษาพูดตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) ที่ใช้พูดในจังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวน ๔ ภาษา ได้แก่ ภาษามอญ ภาษาของ (เขมรของ) ภาษาขมุ และละว้า ภาษาของมีผู้พูดภาษาเหล่านี้ประมาณ ๖๐ คน พบเฉพาะที่หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่งนา ตำบลหนองเป็ด อำเภอศรีสวัสดิ์ เท่านั้น จากการสัมภาษณ์ชาวของที่มียุ ๘๐ ปีขึ้นไป บอกว่าทวดของเขานั้นได้เดินทางมาจากจังหวัดพระตะบอง ของประเทศกัมพูชา เมื่อกว่า ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา และเดินทางผ่านทุ่งลาดหญ้ามาตั้งหลักปักฐาน ณ ที่บริเวณแห่งนี้ ปัจจุบันเหลือผู้ที่พูดภาษาของได้น้อยลงเนื่องจากมีภาษาต่าง ๆ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่นี้มาก คนรอบข้างมักจะมองและพูดจาตู่ถูกคนเหล่านี้ และมักจะเรียกเขาว่า “อูด” (ไม้พิน) ชาวของจะโกรธมาก ลักษณะของชาวของในอำเภอศรีสวัสดิ์นี้คล้ายกับชาวข่า บ้านพนมเรย อำเภอข่าไลต์ จังหวัดพระตะบอง ในประเทศกัมพูชา ภาษาพูดมีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด แต่มีคำบางคำได้หายไปอาจจะเนื่องจากจำนวนประชากรมีน้อยและไม่ค่อยได้พูดกัน บางคนฟังได้แต่พูดไม่ได้ (เจตน์จรรย์ อาจโรส และคณะ, ๒๕๖๐) ซึ่งศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี กล่าวว่าของพวกนี้เป็นพวกเดียวกับพวกของอูด ซะอูด หรือซะโอจ เป็นของที่มาจากประเทศกัมพูชานั่งเรือมาขึ้นที่ราชบุรี โดยมีเจ้าพระยาบดินทรเดชาฯ ขึ้น เจ้าเมืองโชฎีกเป็นผู้ส่งมา เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๖ พวกนี้ได้ขึ้นไปตามลำแควใหญ่ในจังหวัดกาญจนบุรีตอนเหนือ (รายงานเสนอกองโบราณคดี กรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๐๖)

๓. ภาษา

๓.๑) ตระกูลของภาษา ภาษาของอยู่ในตระกูลภาษามอญ-เขมร กลุ่มภาษาเพียรติก เรียกว่า ภาษาของ แต่หมู่ที่ ๑ บ้านกรอกสะแก ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา หมู่ที่ ๒ บ้านท่าคาน และหมู่ที่ ๓ บ้านทุ่งยายชี ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา เรียกว่า ภาษาป่า

๓.๒) ภาษาของมีภาษาพูดแต่ไม่มีภาษาเขียน แต่ต่อมาได้มีการพัฒนาตัวอักษรของขึ้นและพิมพ์เป็นแบบเรียนภาษาของขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อใช้เป็นแบบเรียนสำหรับสอนนักเรียนในโรงเรียนวัดตะเคียนทอง โรงเรียนชากไทย อำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี โดยคณะผู้วิจัยประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจตน์จรรย์ อาจโรส พระอธิการธวัชชัย จนทโชโต พระสีเตชพล นายฉิน ผันผาย และ นายคำรณ วงศ์ (เจตน์จรรย์ อาจโรส และคณะ, ๒๕๕๑) ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งแรกวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๐ ณ วัดตะเคียนทอง ปัจจุบันพิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยศูนย์วัฒนธรรมของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี เพื่อใช้ประกอบการสอนและการเผยแพร่วัฒนธรรมด้านภาษาของ

๔. การแต่งกาย

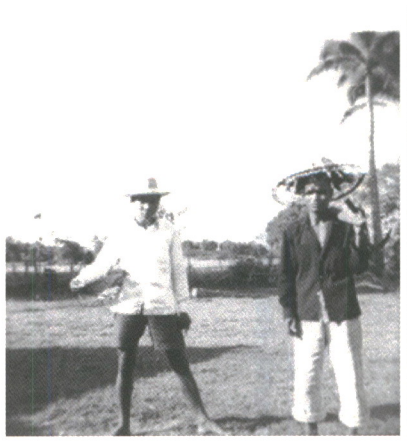
๔.๑) การแต่งกายอยู่บ้าน

๔.๑.๑) ผู้หญิงจะนุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนกระบอกหรือเสื้อมัด ใช้ผ้าขาวม้าพาดบ่า สีของผ้าจะเป็นผ้าสีพื้น คือ สีน้ำเงิน สีคราม สีเขียว สีดำ สีกรมท่า ปัจจุบันใส่เสื้อผ้าสีตามความนิยม ้วยรุ่นสวมใส่กางเกงยีนส์ เสื้อยืดหรือเสื้อแขนยาวใส่เสื้อผ้าที่มีชายตามท้องตลาด

๔.๑.๒) ผู้ชายจะนุ่งโจงกระเบน กางเกงขาก๊วย ผ้าขาวม้าคาดเอวเพื่อให้คล้องตัว หากอยู่ที่บ้านมักจะไม่ใช่เสื้อ จะต้องมีผ้าขาวม้า และสะตอกสบายต่อการทำงาน บางครั้งใส่เสื้อ พาดบ่า ไม่นิยมใส่เครื่องประดับ ปัจจุบันอาจจะใส่ ไม่ติดกระดุม

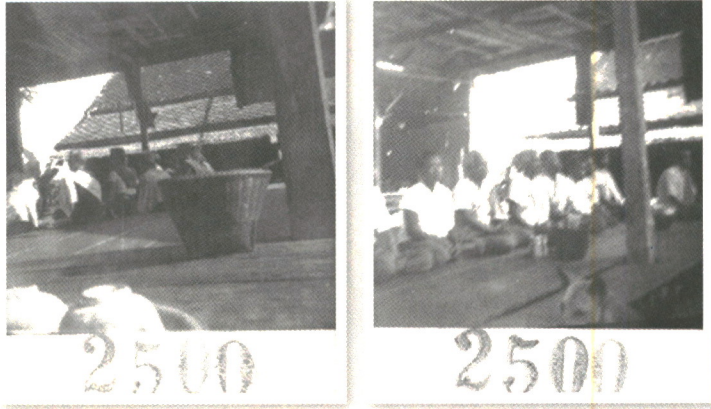

ภาพที่ ๑ การแต่งกายอยู่บ้านของผู้หญิงของ
ที่มา: ภาพสะสมของพระครูจันทรรากร (เพชร พุทธสโร)

ภาพที่ ๒ การแต่งกายอยู่บ้านของผู้ชายของ
ที่มา: ภาพสะสมของพระครูจันทรรากร (เพชร พุทธสโร)

๔.๒) การแต่งกายไปทำบุญ หรือออกงาน

ภาพที่ ๓ การแต่งกายไปทำบุญ หรือออกงานของผู้หญิงของ
ที่มา: ภาพสะสมของพระครูจันทรวรากร (เพชร พุทธสโร)

ภาพที่ ๔ การแต่งกายไปทำบุญ หรือออกงาน
ของผู้ชายของ
ที่มา: ภาพสะสมของพระครูจันทรวรากร
(เพชร พุทธสโร)

๕. ประเพณี

๕.๑) ประเพณีการทำบุญต่าง ๆ ถึงแม้ว่าชาวชองจะนับถือผีบรรพบุรุษแต่นับถือพระพุทธศาสนาควบคู่ด้วย หากมีการทำบุญต่าง ๆ ชาวชองจะเคร่งครัดกฏจารีตประเพณีมาก ไม่กล้าที่จะกระทำผิด มีประเพณี เช่น การแต่งงานแบบกาตัก การเกิดมีการทำงำง (การตั้งชื่อเด็ก) การตายมีการทำเรือหลวง การบวช การทำบุญส่งทุ่ง ส่งน้ำ การไหว้ศาลเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ การละเล่นสะบ้าในเทศกาลสงกรานต์ จะมีเครื่องเล่นสำหรับเซ่นไหว้บรรพบุรุษหลังจากทำบุญไปแล้ว ปัจจุบันประกอบพิธีคล้ายคนไทยภาคกลาง

๕.๒) ความเชื่อ ชาวขอมมีความเชื่อที่เกิดจากการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ เจ้าป่า เจ้าเขา ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้น ล้วนเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ของชาวขอม ซึ่งยากที่จะป้องกันหรือแก้ไขได้ด้วยตัวเอง เช่น ความเชื่อเรื่องผิดผี คือ หากมีหนุ่มสาวลักลอบไปมีความสัมพันธ์ทางเพศกัน หรือแต่งงานกับคนต่างบ้านนั้นจะทำให้ทำมาหากินไม่ขึ้นและหากมีลูก ลูกจะเลี้ยงยาก จึงมีประเพณีการไหว้ผีหิ้ง ผีโรง

๕.๓) ค่านิยม เมื่อรัฐบาลมีนโยบายการศึกษา พร้อมทั้งมีการคมนาคมที่สะดวกกว่าเดิม ทำให้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนขอมมากขึ้นรวมไปถึงนโยบายรัฐบาลที่ห้ามให้พูดภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย จนทำให้ภาษาขอมนั้นหายไปด้วย

๖. การประกอบอาชีพ

๖.๑) อาชีพในอดีต ชาวขอมมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ การดำเนินชีวิตต้องอาศัยป่าเป็นที่หลบลี้ภัยชีวิต โดยการล่าสัตว์ หาชองป่า เก็บไม้หอม เร่วหอม กระจวาน ตักน้ำมันยาง เพื่อนำไปแลกกับสินค้าในเมือง เช่น กะปิ น้ำปลา เกลือ หัวหอม กะเทียม ขวาน มีด พร้า เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ และมีชื่อเสียงอีกด้วย

๖.๒) อาชีพในปัจจุบัน เมื่อสังคมปัจจุบันมีการแข่งขันที่สูงขึ้น มีการใช้เงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนทำให้ชาวขอมต้องมีการปรับตัวมากขึ้น และเมื่อมีการสัมปทานการตัดไม้ทำให้ชาวขอมต้องหันมาทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ทำนา ทำไร่และปลูกพืชเศรษฐกิจแทน จนกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น

๗. วิถีชีวิต

๗.๑) อาหาร ส่วนใหญ่ของคนขอมจะได้จากป่าเป็นหลัก รสชาติจะไม่ค่อยหวาน มีรสชาติเผ็ด มีเครื่องเทศหลายอย่างในการประกอบอาหาร เน้นการปรุงรสด้วยเกลือและกะทิเป็นหลัก เช่น ขนมจีนน้ำยาไก่คั่วพริกทอง ลูกกะแพ้ง และกะกลาง เป็นต้น ส่วนอาหารหวาน ได้แก่ ขนมปอก ขนมต้มขาว (นมโกลยโพรง) ต้มแดง และขนมปาย เป็นต้น

๗.๒) ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน ในอดีตมีการร้องเล่นกันสด ๆ แล้วแต่ไหวพริบ ปฏิภาณของผู้เล่น มีกลอง กรับ เป็นอุปกรณ์ให้จังหวะ เช่น การเล่นเพลงกระบอก ลำตัด รำหางส์ สงฟาง และในพิธีกรรมการเล่นผีหิ้ง ผีโรง แต่งงาน (กาตัก) ส่วนการละเล่นสะบ้า ลูกข่าง จะเล่นในช่วงตรุษสงกรานต์

๗.๓) สถาปัตยกรรมบ้านชาวขอมเรียกบ้านว่า ตีง ลักษณะของบ้านเป็นเรือนเครื่องผูกไม่ใช่ตะปูแต่จะใช้วิธีการต่อไม้และตอกสลักเพื่อยึดติดกันแล้วใช้เชือกมัดให้ติดกันอีกครั้งซึ่งเชือกที่ได้จะได้อาจจากการลอกเปลือกต้นขงโค หรือหวายเพื่อมัดติดกัน ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างบ้านนั้นไม่มีสังเกตได้จากชื่อเครื่องมือต่าง ๆ ไม่มีชื่อเรียกเป็นภาษาขอม หลังคาบ้านเย็บด้วยใบระกำหรือใบคันทร้ง ฝาบ้านใช้ไม้ไผ่สับฟาก เรียกว่า กะทำ ตัวบ้านแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนด้วยกัน คือส่วนห้องนอน ส่วนนั่งเล่น และชั้นสำหรับรับแขก ไม่มีประตูบ้านที่มิดชิด บันไดบ้านจะมี ๓ ชั้น ๕ ชั้น หรือ ๗ ชั้น เท่านั้น ไม่นิยมทำเป็นเลขคู่ หรือถ้าไม่มีบันไดจะใช้ไม้กลม ๆ ขนาดใหญ่ตั้งเอาไว้สำหรับเหยียบขึ้นไป บนบ้าน (กะทัน, ชั้น) บ้านจะยกพื้นสูงจากพื้นดินประมาณ ๑ เมตร (เจตนร์จรรย์ อาจไธสง และคณะ, ๒๕๖๑)

ภาพที่ ๕ สถาปัตยกรรมการสร้างบ้านของชาวชอง
ที่มา: เจตน์จรรย์ อาจโรตง และ นฤตล รัตนบุญสูง

สรุปผลการวิจัย

๑. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวชองเป็นชนเผ่าโบราณ ในกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรเอเชียติก ตระกูลมอญ-เขมร ชาวชองในประเทศไทยมีการแต่งงานกับชาวข่าเร และชาวปอร์ในประเทศกัมพูชามาแล้วอย่างน้อย ๕ ชั่วอายุคน

๒. ชาวชองอาศัยอยู่กันมากแถบเชิงเขารอยต่อกับประเทศกัมพูชา ประกอบด้วย ๑) จังหวัดจันทบุรี ในเขตอำเภอเขาชีชมภู อำเภอมะขาม อำเภอโป่งน้ำร้อน ๒) จังหวัดตราด ในเขตอำเภอบ่อไร่ อำเภอเมือง ๓) จังหวัดฉะเชิงเทรา ในเขตอำเภอท่าตะเกียบ และ ๔) จังหวัดกาญจนบุรี ในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์

๓. ภาษาของอยู่ในตระกูลภาษามอญ-เขมร กลุ่มภาษาเพียรค เรียกว่าภาษาชอง แต่อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา เรียกว่า ภาษาป่า ทั้งนี้ ภาษาชองมีภาษาพูดแต่ไม่มีภาษาเขียน

๔. การแต่งกายอยู่บ้าน ผู้หญิงจะนุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนกระบอกหรือเสื้อกั๊ก ผู้ชายจะนุ่งโจงกระเบน หากอยู่ที่บ้านมักจะไม่ใช่เสื้อ จะต้องมีผ้าขาวม้าพาด หากไปทำบุญ หรือออกงาน นิยมใส่เสื้อขาว นุ่งผ้าโจงกระเบน

๕. ประเพณีการทำบุญต่าง ๆ เช่น การแต่งงานแบบกตัก การเกิดมีการทำน้ำแกง การตายมีการทำเรือหลวง การบวช การทำบุญส่งทุ่ง ส่งน้ำ การไหว้ศาลเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ การละเล่นสะบ้า ในเทศกาลสงกรานต์ จะมีเครื่องเล่นสำหรับเช่นไหว้บรรพบุรุษหลังจากทำบุญไปแล้ว สำหรับความเชื่อชาวชองมีความเชื่อที่เกิดจากการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของ เทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ เจ้าป่า เจ้าเขา มีประเพณีการไหว้ผีหิ้ง ผีโรง นอกจากนี้ด้านค่านิยม การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนชองมากขึ้น รวมไปถึงนโยบายรัฐบาลที่ห้ามให้พูดภาษาอื่น นอกจากภาษาไทยจนทำให้ภาษาชองนั้นหายไปด้วย

๖. อาชีพในอดีตอาศัยป่าเป็นที่หล่อเลี้ยงชีวิต โดยการล่าสัตว์ หาของป่า ตักน้ำมันยาง ไม้หอม เร่วหอม กระวาน และอาชีพในปัจจุบัน ทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ทำนา ทำไร่และปลูกพืชเศรษฐกิจแทนจนกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น

๗. อาหารของคนชองส่วนใหญ่จะได้จากป่าเป็นหลัก รสชาติจะไม่ค่อยหวาน ส่วนดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน มีการเล่นเพลงกระบอก ลำตัด รำหงษ์สงฟาง และในพิธีกรรมการเล่นผีหิ้ง ผีโรงแต่งงาน (กตัก) ส่วนการละเล่นสะบ้า ลูกข่าง จะเล่นในช่วงตรุษสงกรานต์ นอกจากนี้สถาปัตยกรรมบ้าน ชาวชอง เรียกบ้านว่า ต้อง ลักษณะของบ้านเป็นเรือนเครื่องผูกไม่ใช่ตะปูแต่จะใช้วิธีการต่อไม้และตอกสลักเพื่อยึดติดกันแล้วใช้เชือกมัดให้ติดกันอีกครั้ง ตัวบ้านแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนด้วยกัน

คือส่วนห้องนอน ส่วนนั่งเล่น และชั้นสำหรับรับแขก ไม่มีประตูบานที่มิดชิด บันไดบ้านจะมี ๓, ๕, ๗ ชั้น บ้านจะยกพื้นสูงจากพื้นดินประมาณ ๑ เมตร

อภิปรายผลการวิจัย

ชาวชองในประเทศไทยมีการแต่งงานกับชาวข่าและชาวปอร์ในประเทศกัมพูชามาตั้งแต่อดีต สอดคล้องกับ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่ให้ความหมายว่า คนชอง คือ ชนกลุ่มน้อยเผ่าหนึ่งในตระกูลมอญ-เขมร มีมากทางตอนเหนือของจังหวัดจันทบุรี เรียกตัวเองว่าสำเรหรือ ต่าเหรต เขมรเรียกว่า ปอร์และ กรรมธิการ เกนิกานนท์ และคณะ (๒๕๒๒) ที่กล่าวว่า ชาวชองเป็นคนพื้นเมืองของจังหวัดจันทบุรี อาศัยอยู่ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด และบางส่วนของประเทศกัมพูชา มีลักษณะรูปร่าง ขนบธรรมเนียม ประเพณี และที่สำคัญ คือ มีภาษาพูด เป็นของตนเอง เมื่อพิจารณาในส่วนที่แตกต่างเล็กน้อย สามารถแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้ ๑) ชอง-ข่าเร ได้แก่ ชาวชองที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี หมู่ที่ ๒ บ้านช้างทูน หมู่ที่ ๕ บ้านหนองไม้หอม ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด หมู่ที่ ๓ บ้านมะม่วง ตำบลนนทรีย์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากมีพรมแดนอยู่รอยต่อกับจังหวัดพระตะบอง ประเทศกัมพูชา ที่มีชาวข่าเรและมีญาติมาจากประเทศกัมพูชามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ในบริเวณดังกล่าวทำให้ภาษาพูดมีความคล้ายคลึงกัน (เจตน์จรรย์ อาจไธสง และคณะ, ๒๕๖๐) สอดคล้องกับ จดหมายเหตุแห่งชาติ (เรื่องที่ ๒ มณฑลจันทบุรี เรื่อง เมืองจันทบุรี (ปีก ๑) (๑ สิงหาคม ๑๒๓-๑๑ สิงหาคม ๑๒๗)) พระยาตรัง

ได้ตรวจเขตท้องที่อำเภอท่าหลวง จนถึงพรมแดนเมืองพระตะบอง มีกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้คนแถบนี้ ดังนี้ ตำบลซึ่งต่อเขตแดนกับพระตะบองนั้น ราษฎรชาวบ้านเป็นพวกกัมพูชาทั้งสิ้น ตำบลซึ่งต่อกับเมืองปราจีนบุรี เป็นลาวบ้าง ของบ้าง กัมพูชาบ้าง ตำบลทับไทรนั้นเป็นพวกของทั้งสิ้น ๒) ชอง-ปอร์ ได้แก่ ชาวชองในอำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอมะขาม บ้านวังแฉ่ม บ้านปึก ตำบลปลิว อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี หมู่ที่ ๑ บ้านกรอกสะแก ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา หมู่ที่ ๒ บ้านท่าคาน และหมู่ที่ ๓ บ้านทุ่งยายชี ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา หมู่ที่ ๓ บ้านคลองแสง หมู่ที่ ๖ บ้านปะเดา และหมู่ที่ ๑ บ้านด่านชุมพล ตำบลด่านชุมพล อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด หมู่ที่ ๓ บ้านสะพานหิน และหมู่ที่ ๘ บ้านท่าเส้นตำบลแหลมกลัด อำเภอเมือง จังหวัดตราด กลุ่มชาติพันธุ์ชอง-ปอร์ มีการสร้างพื้นที่วัฒนธรรมมรดกร่วมอาเซียนเนื่องจากมีพรมแดนอยู่รอยต่อกับประเทศกัมพูชาที่มีชาวปอร์ และมีญาติมาจากจังหวัดพระตะบองและจังหวัดโพธิสัตว์ ประเทศกัมพูชา เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย บริเวณดังกล่าวทำให้ภาษาพูดมีความคล้ายคลึงกัน รวมถึงกายแต่งกาย ประเพณี และวิถีชีวิตด้วย

จนกลายเป็นอัตลักษณ์ร่วมวัฒนธรรมอาเซียนของประเทศที่มีชายแดนติดต่อกัน คือ “วัฒนธรรมชอง” จึงสามารถจัดเป็น “มรดกร่วมอาเซียนด้านวัฒนธรรม”

เอกสารอ้างอิง

กรรมธิการ เกนิกานนท์ และคณะ. (๒๕๒๒). ชอง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ. พิมพ์ครั้งที่ ๑.

เจตน์จรรย์ อาจไธสง คำรณ วังศรี เฉิน ผันผาย และสมเจตน์ แก้วแกมกาญจน์. (๒๕๖๑). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว

คำทำยาของชาวของผสมสมุนไพรและชันโรง. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี.

เจตน์จรรย์ อาจไธสง และนฤตล รัตนบุญสูง. (๒๕๖๑). แผนงานวิจัยเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มข้าวดำพื้นเมืองของคน ของ “ข้าวหอมแม่พญาทองคำ”. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี.

เจตน์จรรย์ อาจไธสง คำรณ วังศรี เฉิน ผันผาย ตุน เกกคะเคย จุม ลาย สุเกียรติ วรรณ และเสียว ไนค์.(๒๕๖๐). ความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรม “ชาวของ-ชาวข่าเร” ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย-กัมพูชา ได้รับทุนสนับสนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม งบประมาณปี ๒๕๕๙.

เจตน์จรรย์ อาจไธสง พระอธิการธวัชชัย จนทโชโต พระอาจารย์สี เตชพล เฉิน ผันผาย และ คำรณ วังศรี. (๒๕๕๖). แบบเรียนภาษาของพิมพ์ครั้งที่ ๓. จันทบุรี: ดันฉบับ.

เจตน์จรรย์ อาจไธสง พระอธิการธวัชชัย จนทโชโต พระสี เตชพล เฉิน ผันผาย และ คำรณ วังศรี. (๒๕๕๑). การเสริมสร้างศักยภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม “เรือโบราณ” วัดตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุกฎ จังหวัดจันทบุรี. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี.

ณิศรา กายราศ อำนาจ เย็นสบาย วิรุณ ตั้งเจริญ ผดุง พรหมมูล. ๒๕๖๐. การพัฒนารูปแบบนิเวศพิพิธภัณฑเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนตำบลบ้านช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด. วารสารวิจัย มสค สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ๑๓ (๑) : ๑๓๓-๑๔๙.

วิบูลย์ เข้มเฉลิม ชีระ ดำรงค์ดีชัยกุล นิรันดร์ เรือนอินทร์ และอิงตะวัน แพลูกอินทร์. (๒๕๕๖). โครงการวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนบ้านป่าต้นน้ำคลองระบม-สียัด. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุดโครงการประวัติศาสตร์ภาคกลาง.

เอกสารอ้างอิงต่างประเทศ

Seidenfaden, Erik. (1938). THE RACES OF INDO-CHINA. JSS. 30 (pt. 3) : 57-59.

ข้อมูลออนไลน์

จดหมายเหตุแห่งชาติ, สำนัก. เอกสารกรมราชเลขาธิการ กระทรวงมหาดไทย รัชกาลที่ ๕ ม. ๔ เรื่องที่ ๒ มณฑลจันทบุรี เรื่อง เมืองจันทบุรี (ปี ๑) (๑ ส.ค. ๑๒๓-๑๑ ส.ค. ๑๒๗). รหัสไมโครฟิล์ม มร. ๕ ม/๔๗,(ร. ๕ ม. ๔๒(๑-๑๑) (ร.ศ. ๑๑๔-ร.ศ. ๑๒๙)). เลขที่เอกสาร ม. ๔๒/๑๐ สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖ สืบค้นจาก <http://www.sac.or.th/databases/siamrarebooks/main/index.php/>

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ (๒๕๕๔). ซอง. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>

Huffman, Franklin E. (1970). *Cambodian system of writing and beginning reader*. Yale University. retrived on July 22th, 1983. from <http://books.google.co.th/books?id=eUUoixAOM60C&pg=PA288>

&lpq=PA288&dq=Samrae+tribal+in+Cambodia&source=bl&ots=ry3J0n9m_q&sig=QcLsGncLlf23EsFPnU8zo94OBro&hl=th&sa=X&ei=HArtUdbXlcaFrQes4HICw&ved=0CCwQ6AEwAA#v=onepage&q=Samrae%20tribal%20in%20Cambodia&f=false.d=0CCwQ6AEwAA#v=onepage&q=Samrae%20tribal%20in%20Cambodia&f=false.